

Persoonlijke herinneringen aan ons leven op De Koningskuil en De Volharding

Boerderij De Koningskuil – Oosteinde 19

Boerderij De Volharding – Oosteinde 21

Dit is een verhaal opgetekend door Roelof Bonder. Delen daarvan zijn eerder verschenen op de website van historischgasteren@ingasteren.nl of gepresenteerd in De Huiskamer van Gasteren. In deze versie is alles samengebracht tot één geheel m.m.v. H. Roepman van Historisch Gasteren.

Op 1 mei 1937 kon mijn vader Roelof Bonder en mijn moeder Hendrikje de Weerd, boerderij De Koningskuil huren van de heer Hendrik Oosterwijk uit Stadskanaal. Het was toen een nieuwe boerderij, gebouwd in 1936, en het land was net ontgonnen. Ik ben er geboren in november 1937, mijn broers Pieter en Griettienus in respectievelijk 1940 en 1941. In 1946 verhuisde ons gezin naar de naastgelegen boerderij De Volharding, eveneens eigendom van Hendrik Oosterwijk, die ook het bos tegenover de twee boerderijen, nu het Ubbinkbos, en het bosje de Koningskuil bezat.

Beide boerderijen met het omliggende land werden in het dorp wel “De Ontginning” genoemd.

Een korte bewoningsgeschiedenis van de ‘ontginningsboerderijen’

De Volharding is begin 1920 gebouwd als een veldschuur. In 1924 is er een woning met stallen in gebouwd. Het eerste gezin dat er woonde was de familie Bolt, daarna kwamen Arend Barkhuis met zijn vrouw Femmegie Hamming en hun kinderen Aaltje en Berend.

De Volharding is in 1935 afgebrand, door kinderen die met vuur speelden. Zie hiernaast het krantenartikel uit de Winschoter courant van 14-11-1935. Mijn vader vertelde ons dat de familie Barkhuis daarna een tijd in een woonwagen gewoond heeft aan de weg waar de berkenboom staat op het perceel van de Koningskuil.

Een jaar later werd naast De Volharding de boerderij De Koningskuil gebouwd. Die kon mijn vader huren van eigenaar Oosterwijk. Toen wij daar kwamen te wonen, woonde op De Volharding de familie Koers. Zij hielden toen nogal veel varkens op een perceel grasland dat helemaal was omgewroet. Wij noemden het het Zwienkampie.

In 1945 werd mijn vader de pacht van De Koningskuil opgezegd omdat de zoon van Oosterwijk daar toen wilde gaan boeren. Mijn vader heeft toen gesolliciteerd naar de boerderij De Dollard in Oudemolen van Linthorst Homan. Die sollicitatiebrief van mijn vader kwam boven water toen ze in Oudemolen met hun historische boek over het dorp bezig waren. Maar die sollicitatie bleek al niet meer nodig. Want op een gegeven moment bleek dat de zoon van Oosterwijk toch geen boer wilde worden. Toen kon mijn vader kiezen naar welke van de twee boerderijen hij toe wilde. Hij koos voor De Volharding. De boerderij was aan onderhoud toe maar de grond was beter dan van de Koningskuil. In 1946 zijn we verhuisd naar De Volharding. Daar hebben mijn vader, mijn broers en ik met ons gezin meer dan 50 jaar geboerd. In 2000 hebben we de boerderij verkocht aan de familie Hollander uit Loon en zijn we in het dorp gaan wonen.

In de periode dat wij op De Volharding woonden hebben we heel wat burens gehad op De Koningskuil. Na ons vertrek uit De Koningskuil kwam de familie Oort die er tot 1958 heeft gewoond, en daarna de familie Vogelzang tot 1966. In dat jaar kocht Theo Schoorl de boerderij met landerijen van Oosterwijk. Zij hebben er gewoond tot 1988. Bep Schoorl-Witteveen verhuisde toen naar Annen. Daarna kocht familie Bennink de boerderij. Tijdens hun verblijf is het stookhuis gesloopt. Ze verhuisden in 2015 naar Zuidlaren en verkochten de boerderij aan de familie Van der Molen. Die gaven De Koningskuil een andere naam: "De Koningshof". Zij hebben er niet lang gewoond, in 2019 verkochten ze de boerderij aan de familie Mets die er grootse plannen mee had. Er werd druk gesloopt en getimmerd, en ze waren net zo'n beetje klaar toen er een felle brand uitbrak, op 16 december 2020. Wat een vreselijk gezicht. En wat een naar einde van De Koningskuil of De Koningshof. Maar onze mooie herinneringen nemen wel mee.

Woonboerderij Gasteren verwoest door brand

GASTEREN - Een woonboerderij aan het Oosteinde in Gasteren is zaterdagochtend door brand verwoest. De brand brak rond 06.30 uur uit. Bijna twee uur later gaf de brandweer het sein 'brand meester'. De brand begon in de nok van het rietgedekte pand. De bewoners werden wakker van rookmelders en konden, samen met hun honden en katten, op tijd naar buiten komen. Tevens werden ze gewaarschuwd door de burens die last hadden van stroomuitval. Niemand raakte gewond. Brandweerkorpsen uit Annen, Gieten, Assen, Rolde, Vries, Eelde en Zuidlaren werden opgeroepen om het vuur te bestrijden. Hoe de brand heeft kunnen ontstaan is nog niet bekend. De brandweer heeft ook een kraan laten komen om het pand gecontroleerd te slopen. Op die manier wordt instortingsgevaar voorkomen. De brandweer is daarmee bezig met opruimen van de brandresten.

Mijn vader is in 1908 geboren in Gasteren, in een boerderijtje in De Hoek. Hij moest in zijn kindertijd nog lopend naar de school in Anloo, over een heidevlakte met stuifvelden en leemdobben. Daar haalden boeren uit het dorp leem weg voor het maken van een vloer op de deel. Mijn vader heeft als kind, over die heidevlakte op weg naar school, De Volharding dus in 1920 nog gebouwd zien worden.

En 27 jaar later trok hij er met zijn gezin in om er zelf te boeren. Naast de gezinsleden waren er ook altijd arbeiders op de boerderij. Tiens Stokker heeft in zijn jeugd bij onze ouders gewerkt. Hij verdiende toen achtennegentig gulden in het jaar, met de kost. Vervolgens kwam Gezienus Rademaker bij ons als vaste arbeider. Die verdiende toen driehonderdzesentig gulden in het jaar met kost en inwoning. Hij sliep in een van de voorkamers met een eigen klerenkast. Dat was toen nog niet zo gebruikelijk voor een knecht. Op latere leeftijd kwam Gezienus in het bejaardenhuis in Annen. Later werkten ook nog Reinder Hollander, Henderik de Jonge en Jans van der Laan op De Volharding.

School en opleiding

Lagere school en meesterswoning aan de Oudemolenseweg

Ging mijn vader nog in Anloo naar de lagere school, mijn broers en ik konden naar de in 1930 geopende lagere school in Gasteren. Dat was toch iedere dag vier kilometer op klompen lopen. Want tussen de middag moest je naar huis om warm te eten. Om halftwee begon de school weer.

Er waren twee lokalen. Eén voor de eerste, tweede en derde klas met meestal een schooljuffrouw, en één

voor de vierde, vijfde en zesde klas met in mijn tijd meester Molema. Hij was een nogal strenge meester en hanteerde regelmatig de liniaal om kinderen te disciplineren. En er belandde nog al eens een leerling in de gang of het kolenhok. Maar hij was ook zeer muzikaal, er werd veel gezongen. Hij speelde zelf viool en draaide voor ons soms wel een plaat van Bach of Beethoven. Ook heeft hij veel gedaan voor het dorp. Zo deed hij de administratie voor de Boermarke. Ik weet nog wel dat we daar soms briefjes voor moesten rond brengen. En ook voor Roel Reinders, volmacht van de Boermarke, met briefjes voor het bestellen van turf, kolen of kunstmest. Ik denk omdat er op de school een stencilmachine was waarop je die briefjes kon vermenigvuldigen.

Met de hoogste klassen gingen we ieder jaar wel op schoolreis. Iedere maandag moesten we daar tien cent voor meenemen. In het kolenhok verzamelden we oud papier, en we gingen ook wel eens knollen plukken. Dat leverde allemaal geld op voor de schoolreis. Ik weet nog dat we met de school van Anloo naar Limburg geweest zijn. We gingen toen naar het drielandenpunt, en naar de grotten en een namaak-kolenmijn.

Met de school van Anderen zijn we een keer naar Den Haag geweest en bezochten we de pier van Scheveningen en diverse musea en kastelen. En later nog een keer naar Amsterdam. We hebben toen Artis en de Dam bezocht en op de terugweg de kaasmarkt in Alkmaar.

Op de lagere school hadden we toen ook zondagschool en na de lagere school gingen we naar Anloo naar de kerk. Daar werd in het koor van de kerk voor de jeugd van alles georganiseerd. Van Anloo en Annen kwamen ze daar ook naar toe. N.C.J.C. noemde je dat (Nederlands Christelijke Jeugd Centrale). Je kwam eerst bij de V.V. (Vrije Vogels) en daarna de J.G (Jeugd Gemeenschap).

Na de lagere school was de vraag: wordt het de landbouwschool of de ambachtsschool? We zagen ook wel in we niet allemaal boer konden worden. In die tijd werd de oudste meestal boer. Ik voelde ook wel iets voor de ambachtsschool, maar uiteindelijk gingen we toch alle drie naar de landbouwschool in Annen.

Als je van de landbouwschool afging, ging je naar de B.O.D. (Bond van oud leerlingen Drenthe). Daar werd ook veel georganiseerd, o.a. bietendun-wedstrijden of ploegwedstrijden, in het begin nog met paarden, later met de tractor. Aan het paarden-ploegen heb ik nog een paar jaar mee gedaan. Het eerste jaar werd ik derde en het jaar daarna de eerste.

In die tijd heb ik ook nog een cursus handmelken gevolgd bij Jan Roelof Schuiling in Annen.

Herinneringen aan de jeugdijaren

Dat je naar school ging betekende niet dat je niet ook moest meehelpen op de boerderij. Na schooltijd waterpompen voor de koeien. Er was toen nog geen waterleiding. Voor de boerderij, bij de lindeboom, was wel een welput. Op de koestalzolder stond een waterbak, die pompten wij dan vol. En in de stal waren lagedruk-drinkbakjes. Stroom was er toen ook nog niet, verlichting ging met petroleumlampen. Voor de radio gebruikten we een accu, en ook voor het schrikdraad. Begin 1950 werd er stroom aangelegd, dat was een hele verbetering.

In de winter als het wat rustig was met de werkzaamheden op de boerderij, deden we ook wel eens wat anders. Oosterwijk bestelde wel eens jonge Douglasboompjes. Jans van der Laan en ik hebben er wel een paar honderd geplant, in het bos tegen over de boerderijen.

En ik herinner me nog wel dat ik met m'n broers en Boele tijdens een konijnenplaag in datzelfde bos met fretten op konijnenjacht ging (het zgn. fretteren). Oosterwijk had daar een vergunning voor en wij hadden thuis de fretten in een kuil in de grond. Die zetten we dan in een konijnenhol om ze er uit te jagen terwijl ze opwachten met een net.

We hebben heel wat jaren gewerkt met paarden, mijn vader was een echte paardenboer. Er zijn bij ons heel wat veulentjes geboren. Ik weet nog wel dat als er weer eens een veulen geboren werd, de nageboorte over een tak van de kersenboom naast de boerderij De Koningskuil gegooid werd. Er werd beweerd dat het veulen zijn kop dan deftig omhoog zou houden.

In de oorlog is er nog eens een paard gevorderd. (De fietsen gelukkig niet want die hadden we weggestopt in het stro naast de mesthoop).

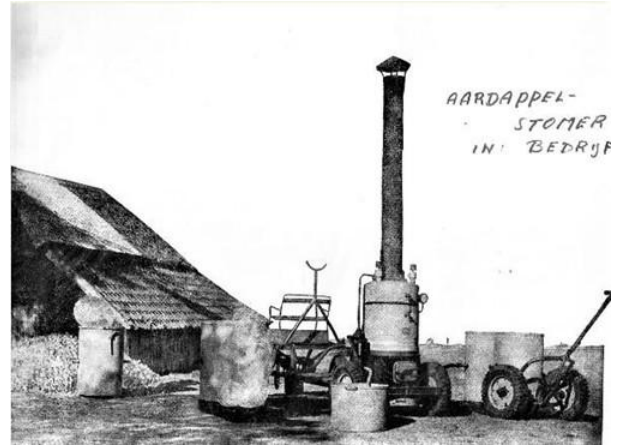
En toen begon het echte werk

Ik werkte op het land vaak met de paarden. Het ploegen met paarden vond ik leuk werk. Op een gegeven moment werd er een tweepaards-maaimachine aangeschaft. Dat was ook mooi werk, en een hele verbetering in vergelijking met het maaien met de zeis. 's Avonds moest je de garven dan 'aan de hok' zetten, zoals dat heette. Later kwamen de schoven in de schuur of in een korenrijt.

Maaien van graan werd steeds meer gemechaniseerd. We kregen hier in het dorp een coöperatieve dorsvereniging 'De Volharding', samen met de marken van Anloo en Schipborg. De dorsmachine stond, samen met de stoommachine voor de aandrijving, opgesteld in de schuur aan de Gagels, vlakbij waar nu het dorps huis staat.

De korenrijten of zaadbulten werden neergezet op de Zetstee, waar nu het sportveld is. In september kwam de dorsmachine in actie. Eerst werden de zomermijten gedorst, dan kon men het graan nog gebruiken om te zaaien. Later in het jaar dorste men de winterbulten en ging de dorsmachine ook wel langs de boerderijen om het graan in de schuren te dorsen. Als het dorsen gebeurd was werd de stoommachine wel gebruikt voor het stomen van aardappelen die als varkensvoer dienden.

Er werd steeds meer gemeenschappelijk gedaan. Zo kwam er in 1950 ook de Landbouwvereniging met een schuur naast die van de Dorsvereniging. Daar kon je kunstmest, prikkeldraad voor rasters, en andere veel benodigde landbouwartikelen bestellen. Die losse kunstmest moest je zelf in zakken scheppen, die Roelof Reinders dan op de bascule woog. Later kon je bij de Boermarke ook landbouwwerktuigen huren.

De Boermarke is altijd heel belangrijk geweest voor het dorp. De Boermarke heeft ervoor gezorgd dat we een school kregen in het dorp. En ze bouwden – voor 5600 gulden – twee huizen voor kinderrijke gezinnen zodat de school genoeg leerlingen behield. De Boermarke verhuurde het

jachtterrein in de marke en dat bracht nogal wat geld op. En de jacht was nodig want er was toen een konijnen- en hazenplaag met veel wildschade. En ook fazanten en patrijzen waren er genoeg. De jagers liepen eens per week door het veld en in de winter werd een drijfjacht georganiseerd.

Je was lid van de Boermarke als je tenminste 1 ha land in bezit had en een paard of een tractor. Er was een bestuur (met vier volmachten) met ieder jaar een nieuwe, in de jaarvergadering gekozen, volmacht. Alleen de functie van 'volmacht boekhouder' was permanent. Hij was een beetje de spil in de Boermarke. Zelf heb ik

drie generaties 'volmacht boekhouders' meegemaakt: eerst Roelof Reinders, toen zijn zoon Jacob en nu Harm.

Maar het draaide toch vooral om de koeien

Op de boerderij draaide het toch het meest om de koeien en daar hadden mijn broers meer mee. Er werd toen nog met de hand gemolken. We hadden een stal met 24 koeien, en achterop nog een potstal. In de groep lag een plank waar het gier onderdoor kon stromen, en achter de boerderij een gierkelder met daarop de mesthoop. Stalmest was heel belangrijk. We werkten toen nog biologisch. Als bij de zomerdag de koeien buiten liepen, gingen we met een mestvork het land in om de koeienvlaaien uit elkaar te slaan.

's Zomers liepen de koeien wel eens helemaal bij het Halfwegboompe. Dan liep je over de weg naar Anloo met een melkkarretje, met melkbussen en een theems, om daar de koeien te melken.

Je liep dan zo naar de koe die je wilde melken, met een emmer en een krukje, en de koe bleef rustig staan. Maar dat was ook 's morgens vroeg om zes uur als het nog donker was, of als het regende. Dit kun je je nu niet meer voorstellen. Om de veertien dagen werd het melkgeld uitbetaald. De melkrijder nam het mee van de melkfabriek uit Anloo in een papieren zakje dat hij dan tussen de deksel en de melkbus bevestigde. En dat stond dan zo bij de openbare weg. Er waren toen nog 32 boeren in het dorp die melkbussen aan de weg hadden staan.

Mijn vaders zus Tante Fennechien, die woonde in De Hoek op nummer 29, overleed in 1947. Drie jongens bleven alleen over, dat waren Boele, Roelof en Lammert. Mijn vader was voogd over Boele, die kwam bij ons in te wonen. Roelof ging naar Oom Harm in De Hoek en Lammert ging naar Ees. Boele mocht ook graag met paarden werken.

De eerste vernieuwingen

In de jaren 50 en 60 bestond veel belangstelling voor voorlichting. We hadden in de buurt twee proefbedrijven, Nooitgedacht en Kielwindweer voor de akkerbouwers. En we gingen ook wel naar Landbouwvergaderingen, vaak met een spreker van de Coöperatie Meppellerbank. Daar kon je ook van alles mee bespreken.

In die tijd begonnen we met rantsoenberekeningen voor de koeien en het nemen van grondmonsters. En mijn broer Pieter was erg gericht op het stamboek. Hij hield toen een boek bij met de namen van de koeien (dat waren Hennie's, Grietjes en Blauwtje 26) en van welke stier ze waren, de hele stamboom stond daarin. En voor iedere koe maakte hij een schets met het patroon van hun kleuren. Als het vee bij de herfst in de stal stond dan kwamen ze van het Veefonds langs om het vee te beoordelen, voor welk bedrag ze in de verzekering kwamen. Dan moesten ze eerst nog even geborsteld worden en de staarten gewassen en kregen nieuw stro.

De paarden waren van het warmbloed stamboek. In die tijd waren ze van het Groninger type, die waren sterker dan het Gelderse warmbloed. De paarden werden ook verzekerd. Daar moesten we toen mee naar het dorp, even laten draven zodat ze de paarden konden beoordelen voor welk bedrag ze verzekerd moesten worden.

Om de koeien en de varkens drachtig te krijgen moesten we naar het dorp. Van de Boermarke hadden ze een stier bij Roel Reinders en een beer bij Andries Veenstra en ook wel eens bij Klaas Vrieling. Voor de paarden ging mijn vader wel naar Annen, naar Henderik van Rein voor de Belg paarden, en voor de warmbloed naar Donderen.

In Deurze werd een K.I. vereniging opgericht. Mijn vader heeft er nog een tijd in het bestuur gezeten. In het begin kwam Dirk Hilbrands dan met de motor langs, met wat rietjes in zijn koffer. De vereniging ging later naar Vries. Daar stonden de stieren en die kon je dan een keer per jaar bekijken, welke het beste bij je koeien paste. Later ging de vereniging naar Beilen. Mijn broer Pieter was bij een veestudieclub. Hij had zondagsavonds voor sommige jongens wel eens lijsten in

zijn binnenzak van stieren die ze het beste konden gebruiken voor hun vee. Hij heeft ook nog een cursus gevolgd als inseminator.

Toen mijn vader met het koeienstamboek begon waren ze van het Nederlands Rundvee Stamboek. Die gaven toen zo'n 4500 liter melk. Toen kwamen de Amerikaanse koeien. Die Holstein-Friesian koeien gaven veel meer melk, maar het vetgehalte was veel lager. Om het vetgehalte op pijl te houden, gebruikten we wel sperma van Deense Jersey stieren. Later toen wij een ligboxenstal hadden, werd dat zo'n 9000 liter, met een vetgehalte van 4.37% en eiwitgehalte van 3,64%.

Er werden wel drachtige pinken van anderhalf jaar, en vaarzen van twee jaar verkocht voor export naar Italië, Spanje en Portugal, en drie maanden drachtige pinken naar Rusland. Mijn jongste broer Griettienus mocht een keer mee als verzorger met een transport naar Italië. Dat was met de trein, en hooi en water ging mee. Toen was er in Assen op het veemarktterrein een aparte hal voor het klaar maken van het vee voor transport. De dieren werden gewassen en geknipt en kregen allemaal een nieuwe halster aan. Door de toename van het aantal koeien, kwamen de koelhuizen in de Rotterdamse haven vol te zitten met boter. Die boter werd later verkocht aan Rusland voor maar weinig geld.

Tentoonstellingen en handel

We gingen ook wel met de koeien naar tentoonstellingen. Oostermoer was ons gebied, maar we gingen ook wel naar het gebied Noordenveld. Daar werden wedstrijden gehouden voor wie het beste vee had. Je was er een week van te voren er al mee bezig, om er mee te lopen met een halster aan en om ze te scheren en te wassen. Met de paarden gingen we ook wel naar keuringen. Als er een veulen bij was dat voor het eerst gekeurd moest worden, dan heette dat volgens mij een premiekeuring. Als ze

goed genoeg waren werden ze opgenomen in het stamboek. Later konden ze stermerrie of modelmerrie worden. We gingen een keer naar Assen met twee paarden voor de wipkar voor een keuring op het marktplein. Het ene paard was al stermerrie en die moest voor de modelkeuring dan een paar verrichtingen uitvoeren. Eerst onder zadel, dus met een berijder erop. Dat deed onze neef Lammines de Weerd. En daarna alleen voor de wipkar. Daarna moesten beide paarden nog met zijn tweeën voor de wipkar. Voor alle drie de verrichtingen kregen ze de eerste prijs.

Mijn vader mocht ook graag handelen. Als een paard of een enter niet voldeed gingen we er mee naar de Zuidlaardermarkt. Dan reden we 's morgens vroeg met een wipkar met gras en hooi, naar Zuidlaren. Als hij daar een veulen of een paard verkocht had, keek hij wel eens uit naar een paar enters waar hij wat aan kon verdienen. Die gingen dan mee naar huis om bij de winterdag wat bij te voeren en om er wat aan te verdienen. Maar ook bij huis verkocht hij wel kalveren, koeien en varkens. Hij ging af en toe wel eens naar Groningen naar de veemarkt om te horen wat de prijzen waren. Ik mocht ook wel eens mee, toen nog met de bus uit Annen naar Groningen. Ook hield hij de marktprijzen uit de krant goed in de gaten, de kiloprijzen geslacht gewicht en de kalverprijzen. We hadden zelf een meetband, voor varkens en koeien, met een boekje om het gewicht nauwkeurig bij te houden. Handje klap was het toen nog, en als ze bijvoorbeeld nog een verschil van 50 gulden hadden, dan sloegen ze mekaar de handen blauw.

Albert Rademaker van Annen kwam regelmatig langs om te vragen of er een koe te koop was. En dan kwam hij een paar dagen later met de koopman Cohin uit Zuidlaren. In die tijd moest je een vervoersbewijs hebben als je vee met de auto wilde vervoeren. De vrachtrijder kreeg het vervoerbewijs mee, en mijn vader deed daar dan altijd een sigaar bij. Ook kalveren werden wel bij de boerderij verkocht, en in de buurt ook wel stiertjes voor bij de pinken in het land.

Nog meer modernisering

Toen in 1958 de melkmachine in de stal kwam, werd er een jaar later een vacuümbuis onder de grond aangelegd, naar een betonplaat achter de boerderij, waar we de koeien bij de zomerdag melkten. Daar konden er 35 koeien staan. De koeien hadden toen nog horens, daar kwam een riempje met een kettinkje om. De koeien stonden langs een ijzeren buis met een hendel er aan. Dan konden we de koeien in een keer los maken. De melk ging in het begin naar de melkfabriek in Anloo, toen hadden we busnummer 48, daarna naar de fabriek in Rolde en toen werd het busnummer 348. Later, toen er tankwagens kwamen, ging de melk naar Oosterwolde en werd het nummer 6348.

Later werd er boven een gedeelte van de betonplaat een schuurtje gebouwd. Het dak daarvoor kwam van de boerderij van Geert Weggemans toen die gesloopt werd. Daaronder werd later een doorloopmelkstal gebouwd met een verhoging. Twee koeien aan de ene kant en twee koeien aan de andere kant. Dat was al een hele verbetering want ik kon er rechtop staan en stond er bij regen droog.

Op deze plek staat nu een ligboxstal voor 170 koeien. [Zie voor meer informatie over deze stal:

YouTube, R.T.V. Drenthe, 'Feedwall en luchtwasser in nieuwe stal' of Hollander-www.Melkvee.nl.]

Het landelijke Centraal Bureau voor de Landbouw heeft de oorspronkelijke melkmachine geleverd, van het merk Hektor. In 1960 vierde het Centraal Bureau in Rotterdam het 60-jarig jubileum.

De pers die daarvoor bij ons foto's kwam maken, reed toen net door het dorp toen ze daar bezig waren het geraamte van een schuur te verplaatsen. Die kwam van het erf van Jan Dijkman aan het Oosteinde en moest naar dat van Job Talens aan de overkant. Daar hebben ze toen ook foto's gemaakt, want dat vonden ze wel heel interessant. Daarna hebben ze bij ons foto's gemaakt. Het moest een foto worden voor een voorpagina van een krant "Samen Sterk" ter gelegenheid van het 60-jarig jubileum. G.M. Lambers uit Eexterveensekanaal was hier bestuurslid van het Centraal Bureau. Zijn dochter Wilmina Rolina en mijn broer Pieter zouden voor de foto samen een melkkarretje trekken.

Een heel nieuw avontuur

Roelfie en ik leerden elkaar kennen via het jeugdwerk en het dansen. In 1963 zijn we getrouwd. In die tijd vroegen ze in Noord-Holland een bedrijfsverzorger, ze zaten te springen om een aardappelselecteur. Dat diploma had ik, dus ik heb gesolliciteerd en werd daar aangenomen. Bedrijfsverzorger was nog een nieuwe functie in 1963. Als er een boer ziek was, een ongeluk kreeg of met vakantie wilde, dan nam hij tijdelijk de bedrijfsvoering over. Op Schagerbrug was er een woning voor ons. Onze jongens, Roelof en Martin zijn daar geboren.

Mijn broer Pieter, was inmiddels al getrouwd en naar Zoeterwoude verhuisd, waar hij was aangenomen als Melkcontroleur. En broer Griettienus werkte met mijn vader op de boerderij.

Op 9 december 1968 is Griettienus overleden ten gevolge van een auto-ongeluk. Dat was voor ons allemaal een moeilijke periode. Het bestuur van de bedrijfsvereniging zei toen tegen ons: gaan jullie maar direct weer terug om je ouders te helpen.

We hadden het geluk dat er een woning leeg stond in het dorp, Westeinde 6, naast de kruidenierswinkel. Die konden we huren. Met mijn ouders hebben we toen samen een maatschap opgericht. We hebben daar nog acht jaar gewoond voordat we in 1976 naar De Volharding verhuisden. Mijn ouders hebben dat huis naast de kruidenier toen gekocht en zijn ze in het dorp gaan wonen.

Ook in die periode veranderde er veel op agrarisch gebied. Overal werden ligboxstallen gebouwd en dat wilden wij ook wel. We kregen voorlichting over wat we het beste konden doen. We zijn in de herfst van 1978 begonnen te bouwen, een stal voor 60 koeien en nieuwe woning. In november 1979 konden de koeien de nieuwe stal in. De woning was op zolderhoogte. En toen viel de winter in. Een winter om nooit meer te vergeten. Het begon zo erg te sneeuwen dat de sneeuw tot op zolderhoogte van de nieuwe woning lag. Bij ons aan de weg, in de bocht, belandde een melkauto met melkbussen in de sneeuwduinen. Die kon zijn route niet meer afmaken, en bij ons raakte de melktank vol. We hadden al emmers en teilen vol staan. Het stookhok hadden we ingericht als tijdelijke woning.

De nieuwe stal bracht een hele verlichting van de lichamelijke werkzaamheden. We hadden een melkput van 2 keer 4 gebouwd waar je 8 koeien te gelijk kon melken.

Roelfie leerde ook melken in de melkput en verder bestond haar werk uit het voeren van de kalveren. Zo deden we ieder ons werk.

In die tijd gingen we mais verbouwen. We waren de eersten in de buurt die er mee begonnen zijn. Met de grote ruilverkaveling was toen een begin gemaakt. Wij waren in 1980 aan de buurt, en dat was een hele ingreep. Er werden brede en diepe sloten gegraven en gedraineerd voor een betere waterafvoer. Er bleef maar weinig grasland over, het land werd geëgaliseerd, en percelen grasland werden weer opnieuw ingezaaid.

Maar het was wel een hele verbetering. We hebben later nog samengewerkt met Thie Sloots, een akkerbouwer uit het dorp. Aardappelmoetheid was toen een probleem, en zo konden we elkaar helpen. Ik ging bij hem maïs verbouwen en hij had schoon land bij mij voor zijn pootaardappels. Op die manier kon ik mijn grasland verbeteren. Hij hielp mij met het inkuilen van het gras.

Na 10 jaar eersteklas melk geleverd te hebben, werden we op een jaarvergadering van de melkfabriek ZOH (Zuid Oost Hoek) in Oosterwolde uitgenodigd om een ereprijs in ontvangst te nemen. Dat was in het Van der Valk hotel in Assen. Roelfie kreeg een bos bloemen en ik kreeg een wandbord van Makkummer aardewerk. Voor die tijd hadden we ieder jaar al een klein wandbordje ontvangen.

Ik heb nog een tijdje bij de Werktuigenvereniging in Gasteren in het bestuur gezeten, en bij de Landbouwvereniging, en ook bij de melkfabriek te Oosterwolde en bij de Coveco.

Onze jongens waren bij korfbalvereniging De Rietvogels en bij De Borgflipperszwemclub in Annen. Roelfie moest dan nog wel eens mee met de auto, als ze ergens anders moesten spelen. Roelfie zelf was bij de volksdansgroep en de plattelandsvrouwen in Gasteren.

Gezamenlijk iets voor het dorp organiseren, vonden we altijd gezellig. Toen er in 1994 een Oostermoertentoonstelling was in Annen, werden we als dorp gevraagd om me te doen met een praalwagen. Het thema werd "De Botterkrammers". Dat kwam van de botterfabriek die we vroeger in het dorp hadden. In onze dorpsvlag staat nog een botterkuip. Ook de verbouwing van het Dorpshuis deden we met elkaar, of wanneer er een nieuw terras moest worden aangelegd.

De jongens hielpen ook overal aan mee op de boerderij, met de trekker rijden of het melken. Roelfie en ik hebben het bedrijf eigenlijk altijd samen met de kinderen Roelof en Martin gerund. Onze oudste zoon Roelof ging eerst naar de Landbouwschool in Assen, en daarna nog een jaar naar de Middelbare Landbouwschool in Groningen. Van school ging Roelof stage lopen bij een boer. Die was voorzitter van de werktuigenvereniging in Rolde. Later kwam hij daar ook te werken, bij de werktuigenvereniging. Martin ging naar de technische school in Assen, die kwam te werken bij Dries in Rolde.

Toen Roelof van school ging zijn we nog gestart met een maatschap. Eerst kregen we te maken met de mestopslag. Er moest een silo bij gebouwd worden 20 meter achter de boerderij. Dat was een probleem in verband met het bos tegen over de boerderij. Maar door het net iets anders te meten kregen we de silo toch dicht bij de boerderij. De drijfmest werd eerst nog verspreid over het land, later werd het in de grond gebracht. Het land lag tegen het natura 2000 gebied aan. En zo kwamen er steeds meer regels op ons pad, zoals de mestboekhouding.

Eind goed al goed

In goed overleg zijn we niet doorgegaan met de boerderij. In 2000 hebben we die verkocht aan de familie Hollander uit Loon, en zijn we in het dorp gaan wonen. En daar wonen we nog met veel plezier.

